

Är fältnockan knockad?

Föreningskonferensen 2002

Årets föreningskonferens gick av stapeln den 19–20 oktober i Uppsala. Temat för helgen var "Återinplantering av arter – bra eller dålig metod inom floravården?".

Bland djurvännerna har ju återinplantering sedan många år haft sin givna plats som en sista utväg att rädda en djurart från att helt försvinna eller för att nyintroducera en nyligen försvunnen art. Exempel från senare tid är de lyckade projekten med uppfödning och utplantering av pilgrimsfalk och berguv, eller med löv- och klockgroda i Skåne.

Av någon anledning har botanisterna haft svårare att enas om det lämpliga i att göra något liknande i stor skala för någon hotad växt i Sverige. I lördagens första föredrag redogjorde emellertid Björn Widén, växtsystematiker från Lund, för det första större och noggrant kontrollerade försöket att med hjälp av återinplantering försöka rädda en art från att försvinna från landet, nämligen fältnockan *Tephrosia integrifolia* i Skåne. I ett kombinerat forsknings- och naturvårdsprojekt med stöd från både myndig-

heter och ideella krafter, inleddes 1999 ett stort försök där man i växthus odlat upp hela 15 000 plantor från frö hämtat från de sex kvarvarande lokalerna och sedan planterat ut plantorna på respektive lokaler, som nu hävdas på ett sådant sätt att förutsättningar bör finnas för att fältnockan ska trivas.

Det är ännu för tidigt att dra några säkra slutsatser, men i kombination med en effektiv stängsling mot bl.a. kaniner som visat sig mycket intresserade av de nytplanterade och välgödda plantornas jordstammar, så hyser man gott hopp om att åtgärderna ska kunna bli lyckosamma.

Svante Malmgren, Götene, visade därefter diabler på åtskilliga av de vackra orkidéer som han varit så framgångsrik med att få att gro och odla upp på steril näringslösning. Svante fick det att verka så enkelt men vi i publiken förstod nog vilket enormt arbete och experimenterande som ligger bakom. Han berättade om de svårigheter han haft att få myndigheter i Sverige och Danmark intresserade av möjligheten att få fram stora mängder plantor av hotade orkidé-

Utplanteringen av fältnockan sker sent på hösten då de odlade plantorna är så stora att de kan blomma i maj nästa år. Plantans position anges i ett koordinatsystem och varje planta kan därför lätt återfinnas kommande år. Råby, november 2000. Foto: Björn Widén.

Ny styrelsemedlem presenterar sig!

Jag heter Åsa Lindgren, är 29 år och upp-vuxen på landet i södra Södermanland. Jag fick min grundutbildning i biologi vid Umeå universitet och efter examen blev det några års resande – bland annat gjorde jag en fältstudie för Sida i Samoa, läste spanska i Granada och jobbade som guide för Temaresor, innan jag började som doktorand vid Botaniska institutionen i Stockholm.

Jag forskar på beteseffekter, framförallt på fjällvegetation, vilket gör att jag numera tillbringar somrarna i södra Lapplandsfjällen. I våras var jag tjänstledig under fem månader för att istället vara på FN:s kontor för globala miljöfrågor i Nairobi, och här jobbade jag bl.a. i ett bevarandeprojekt med inriktning mot bergsgorillor.

Jag har ett allmänt naturintresse, framförallt av växter och deras ekologi, och ser fram emot det uppdrag jag nu fått som styrelsemedlem i SBF.

arter med hans metodik, som skulle kunna vara lämpliga att använda för att försöka rädda tynande populationer. Svantes erfarenhet var att man i exempelvis Storbritannien och Tyskland var betydligt mer intresserad av detta; kanske för att situationen på många håll är mycket mer akut där än vad den oftast är i Sverige.

Efter lunch fick vi av Roger Andersson på ArtDatabanken veta att de inte har något att invända mot återinplanteringsprojekt så länge de är väl motiverade och vettigt genomförda. Tvärtom menade Roger att Sveriges officiella inställning – i exempelvis de åtgärdsprogram för hotade arter som tagits fram av Naturvårdsverket – är att återinplantering är en rekommenderad metod att ta till när inget annat återstår. Det är också så att återinplantering rekommenderas i flera av de internationella lagar och avtal som Sverige har förbundit sig att följa. Den internationella naturvårdsunionen IUCN, där också Sverige är medlem, har gett ut detaljerade riktlinjer för hur en återinplantering bör gå till.

Roger pekade också på de risker som kan finnas med återinplantering. Exempelvis måste man ha den genetiska bilden klar för sig så att man inte introducerar material som är genetiskt helt främmande för landet eller regionen, vilket förmodligen också skulle minska chansen för ett lyckat resultat. Å andra sidan, menade Roger, så är ju den eventuella genetiska "föroreningen" helt försumbar om man jämför med vad som kommit in i landets alla skogar, gräsmarker och vägslänter i form av främmande trädproveniensers och utländskt vallfrö.

I diskussionen som följde verkade de flesta vara i princip positiva till återinplanteringar. Någon påpekade emellertid att det knappast är lönt att försöka återinplantera en art om det är något i dess livsmiljö som är negativt för den, och som i så fall måste åtgärdas först. Det undrades också om inte de stora resurser som läggs på sådana här projekt bättre kunde användas för andra ändamål. Å andra sidan kan det ligga ett stort värde att försöka rädda en art med stort allmänintresse, både för arten själv och som PR för

naturvården och botaniken som sådan; sjönöt *Trapa natans* och de hävdgynnade ögontröstarna *Euphrasia* nämndes som tänkbara exempel.

Ett större SBF?

Som avslutning på första dagen diskuterades bl.a. spörsmålet om de regionala föreningarnas eventuella anslutning till SBF. Frågan diskuterades i små grupper som sedan fick presentera sina tankar. Det verkade finnas enighet om det mycket lämpliga i att botaniken kan tala med en mer enad och mer kraftfull stämma i naturvårdsfrågor på både nationell och regional nivå. Företrädare från regionföreningarna framhöll emellertid att det inte fick kosta för mycket; en kostnad per medlem på mellan en och tio kronor diskuterades, alternativt en fast avgift för varje förening i proportion till dess storlek.

Växter på Internet

Söndagsförmiddagen ägnades åt en presentation av det Internetbaserade rapporteringssystem för kärlväxter som är under uppbyggande, och som har sin förebild i den mycket uppskattade mot-

svarigheten – Svalan – på fågelsidan. Johan Nilsson på Naturvårdsverket, som är hjärnan bakom båda systemen, och hans medhjälpare Johan Södercrantz var på plats för att demonstrera hur långt man hade kommit.

Tanken är alltså att vem som helst som har varit ute en dag och sett några trevliga arter och som har tillgång till en Internetuppkopplad dator ska kunna rapportera in sina fynd till systemet. Fynden blir sedan en liten del av en snabbt växande databas med observationer av både sällsynta och vanliga arter från hela landet.

Denna databas kommer så småningom – speciellt när de pågående floraprojekten har matat in alla sina uppgifter – att utvecklas till en veritabel guldgruva av information över växternas förekomst, till stor nytta och glädje för både forskare, myndigheter och inte minst alla blomintresserade amatörer. Det är tänkt att rapportssystemet ska lanseras till våren och sedan utvecklas efterhand i enlighet med användarnas önskemål.

★ BENGT CARLSSON

Vilda blommornas dag 2003

äger rum söndagen den 15 juni. Då kommer blomstervandringar att arrangeras, förutom i hela Sverige, också i Danmark, Norge och Finland. I år ordnades 229 vandringar i vårt land, nästa år räknar vi med fler. Målet är minst en vandring i var och en av landets 289 kommuner.

Vill du vara med och leda en sådan blomstervandring? Ledde du en vandring förra gången är du välkommen igen, antingen på samma plats eller på en annan.

Tänk på att vi vänder oss till allmänheten – inte till botanister. Det är inte nödvändigt att söka upp exklusiva biotoper och naturreservat, även om det naturligtvis kan vara trevligt att visa fina lokaler. Det kan kanske räcka att hitta trettio vanliga arter på promenadstigen där man går och rastar hunden, eller på ången ovanför badplatsen, där deltagarna kan känna igenkännandets glädje veckan efter promenaden. Som

någon av ledarna skrev: ”Folk vet mycket lite om de växter de trampar på”.

Anmäl dig per post eller e-brev till Kjell-Arne Olsson eller Evastina Blomgren (adresser finns på pärmens insida). Du kan också anmäla dig till vårt kansli, **018-471 28 91**.

Eftersom vi arbetar på att få ut informationen bättre än förra gången vill vi ha in din anmälan före jul. Många kommuner gör sina program redan i januari, och där vill vi gärna ha med din vandring.

Det vi vill veta är kommun, utflyktsmål, samlingsplats (tänk på att ange den noga så inga missförstånd uppstår), tid och naturligtvis ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Hälsningar med hopp om en ny bra Vilda blommornas dag år 2003!

★ KJELL-ARNE OLSSON & EVASTINA BLOMGREN